

Møte torsdag den 30. mai kl. 10

President: Inge Lønning

Dagsorden (nr. 90):

1. Innstilling fra forsvarskomiteen om Ombudsmannsmemnda for Forsvarets innberetning om virksomheten i tiden 1. januar – 31. desember 2001 (Innst. S. nr. 178 (2001-2002), jf. Dokument nr. 5 (2001-2002))
2. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om årsmelding fra styret for Pensjonsordningen for stortingsrepresentanter for budsjettåret 2001 (Innst. S. nr. 191 (2001-2002), jf. Dokument nr. 9 (2001-2002))
3. Innstilling fra sosialkomiteen om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om endring av protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statens deltakelse i Fellesskapets handlingsprogram for å fremme samarbeid mellom medlemsstatene til bekjempelse av sosial utstøting (Innst. S. nr. 183 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 45 (2001-2002))
4. Innstilling fra sosialkomiteen om samtykke til deltaking i ei avgjørd i EØS-komiteen om endring av protokoll 31 i EØS-avtala om deltaking for EFTA/EØS-statane i EU-programmet for Det europeiske året for funksjonshemma 2003 (Innst. S. nr. 182 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 47 (2001-2002))
5. Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Bendiks H. Arnesen, Aud Gaundal, Grethe Fosli og Olav Akselsen om å likestille yrkesaktive fiskere med andre yrkesaktive i samfunnet (Innst. S. nr. 163 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:57 (2001-2002))
6. Innstilling fra sosialkomiteen om 1) forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim, Harald T. Nesvik og Per Sandberg om å be Regjeringen sørge for normerte satser for omsorgslønn i alle kommuner og 2) forslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik og John I. Alvheim om å be Regjeringen sørge for å endre forskrift av 30. april 1997 nr. 0392 § 4 slik at også personer som mottar omsorgslønn unntas fra folketrygdloven § 12-12 annet ledd (Innst. S. nr. 189 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:61 (2001-2002) og Dokument nr. 8:95 (2001-2002))
7. Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Harald T. Nesvik og Lodve Solholm om at det skal fremmes nødvendige lovendringer slik at vin og sterkøl kan selges i dagligvareforretninger og i spesialforretninger, og forslag fra stortingsrepresentant Jan Simonson om at alkoholloven endres slik at all vin og sterkøl kan selges i vanlige butikker (Innst. S. nr. 192 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:66 (2001-2002) og Dokument nr. 8:96 (2001-2002))
8. Referat

Presidenten: Fra representantene Morten Høglund og Finn Kristian Marthinsen foreligger søknader om permisjon i dagene 4. og 5. juni, og fra representanten Eli Sollied Øveraas om permisjon i tiden fra og med 4. juni til og med 6. juni, alle for å delta i Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsamlings 48. sesjon, 1. del, i Paris.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Akershus fylke: Harald Espelund
For Buskerud fylke: Unni Hennes Lie
For Møre og Romsdal fylke: Ola T. Heggem

S a k n r . 1

Innstilling fra forsvarskomiteen om Ombudsmannsmemnda for Forsvarets innberetning om virksomheten i tiden 1. januar – 31. desember 2001 (Innst. S. nr. 178 (2001-2002), jf. Dokument nr. 5 (2001-2002))

Kjetil Bjørklund (SV) (ordfører for saken): Komiteen har behandlet Ombudsmannsmemnda for Forsvarets innberetning om virksomheten i tiden 1. januar–31. desember 2001. Jeg vil bare peke på noen få områder som komiteen har merket seg.

I 2001 ble det behandlet 87 klagesaker med en medholdsandel på 40 pst. Andelen klagere som har fått medhold, ligger litt over gjennomsnittet de senere år, og komiteen er tilfreds med at den omfattende omstillingen og nedbemanningen i Forsvaret ikke har medført et økt antall klagesaker.

Når det gjelder disiplinærsituasjonen, har antallet refselsler gått ned de siste årene. Det opplyses fra Ombudsmannen at i forhold til 1999 har det vært en mindre økning i antall refselsler både i Sjøforsvaret, Luftforsvaret og fellesinstitusjonene, men at denne økningen blir mer enn oppveid av en klar nedgang i refselsler ved Hærens avdelinger. Komiteen peker imidlertid på det faktum at det har vært en økning i antall brudd på rusmiddelreglene fra 1999 til 2000, og vil presisere at det må legges stor vekt på en bredt anlagt bekjempelse av narkotikaproblemet i Forsvaret. Det er viktig at man tar rusmiddelproblematikken på særlig alvor.

Forsvarssjefens iverksettelsesdirektiv for innføring av minimumssatser for velferdsformål må etterleves av militæravdelingene, slik at den tilsktede likebehandlingen av soldater oppnås. Jeg viser til at forsvarskomiteen i Inst. S. nr. 315 for 2000-2001 anmodet Forsvarsdepartementet om å sørge for at dette direktivet ble etterlevd. Det har skjedd en viss utvikling i positiv retning. Komiteen har likevel i merknadene bedt Forsvarsdepartementet om en redegjørelse for hvilke tiltak som er satt i verk for å bedre dette.

Voksenopplæringsbudsjettet må opprettholdes på et nivå som sikrer at undervisningstilbudene i Forsvaret oppleves som en reell kompensasjon for det studie- og opplæringsstap militærtjeneste medfører. Voksenopplæ-

ringstilbudet i Forsvaret er verdifullt når det gjelder å bidra til å redusere arbeidsløshet blant ungdom etter militærtjeneste og til meningsfylt fritid under militærtjenesten. Budsjettmidlene til voksenopplæringen bør fortsatt disponeres og fordeles som øremerkede midler fra sentralt hold, slik at samordnede undervisningstilbud blir sikret økonomisk. Samarbeidet mellom voksenopplæringen, Vernepliktsverket og sesjonene bør styrkes med sikte på å legge til rette for at de vernepliktige bedre kan planlegge hvilke voksenopplæringstilbud en vil benytte seg av under tjenestetiden.

I beretningen har Ombudsmannen berørt saken om fysiske overgrep mot tilfangetatte soldater under øvelsen «Joint Winter 2001». Komiteen har tatt denne saken opp med Forsvarsdepartementet, som i sitt svar av 13. mai 2002 beskriver status i saken og aktuelle tiltak for at slike hendelser kan unngås i framtidige øvelser. Komiteen har i sine merknader lagt særlig vekt på at ansvaret for øvelser ligger på operativ linje, og at øvingsleder har et særlig ansvar. Vi understreker at det må stilles strenge krav til kunnskap om gjeldende regler på dette området.

Vernepliktsspørsmålet er berørt i beretningen til Ombudsmannen. Spørsmål om vernepliktsstipend som bonus for gjennomført førstegangstjeneste og andre saker som angår vernepliktsmessige forhold, vil komiteen komme tilbake til i forbindelse med behandlingen av St. prp. nr. 55 for 2001-2002, gjennomføringsproposisjonen, som skal behandles i vår.

Det er grunn til bekymring over den sterke underbemanningen i Forsvaret, særlig i sommermånedene da mange vernepliktige får en meget stor arbeidsbelastning med svært lange arbeidsdager. Ombudsmannens kontor har bl.a. mottatt henvendelser med meldinger om bl.a. tjenestebeordringer på mer enn 100 timer pr. uke. Dette er uakseptabelt. Komiteen vil be Forsvarsdepartementet om en vurdering av hvilke tiltak som er best egnet når det gjelder å avhjelpe problemene med sterk underbemanning i perioden juni-oktober, og deler nemndas oppfatning av at dette ikke kan forsette som en del av tjenestesystemet i Forsvaret.

Jeg anbefaler komiteen innstilling.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Det er med glede jeg merker meg at omstillingen og nedbemanningen i Forsvaret ikke har medført et økt antall klagesaker, og at det er i gruppen sosiale saker for soldatene det fortsatt er et lite antall klager, og at det er færre refselsler.

Jeg er imidlertid helt enig både med komiteen og med saksordføreren i at det også er forhold i Forsvaret som gir grunn til bekymring. Tiltakende bruk av narkotika i samfunnet gir også økt utslag i bruk blant vernepliktige mannskaper. Jeg kan forsikre komiteen om at vi tar problemet på største alvor, og at vi vil bekjempe det med målrettet innsats over et bredt spekter. Jeg er også glad for at forsvarssjefen praktiserer nulltoleranse i dette spørsmålet.

Når det gjelder øvelsen «Joint Winter» og de forhold som saksordføreren berørte, vil jeg vise til mitt brev til komiteen av 13. mai og legge til at vi selvfølgelig er helt

enig i at det er et overordnet operativt ansvar for slike forhold, og at dette bør håndteres tilfredsstillende i fremtiden.

Jeg har også merket meg komiteens synspunkter på ulike områder, herunder underbemanning blant soldatene i sommermånedene og manglende oppfølging ved avdelingene når det gjelder bruk av minimumssatser for tildeling av velferdsmidler. Jeg vil selvsagt følge opp de anmodninger som er gitt i innstillingen, og slutter meg til komiteens anbefalinger.

Per Roar Bredvold (FrP): Dokument nr. 5 for 2001-2002 sier oss mye om Forsvarets aktiviteter på godt og vondt. Hovedbudskapet er at Forsvaret fungerer rimelig bra, men at alt kan bli bedre.

Jeg vil ta for meg to små saker – kanskje ikke små, men i hvert fall to saker. Den ene gjelder bekjempelse av narkotikaproblemer ved militære avdelinger. Vi ser at antall justissaker, politianmeldte sådanne, har gått ned, og at beslag også har gått ned. Det er selvfølgelig gledelig. Men man ser samtidig at hundekontroller og inspeksjoner har gått ned, altså at Forsvaret har hatt færre kontroller. Det bekymrer meg. Jeg mener at dette er såpass viktig at Forsvaret må intensivere og kanskje ha enda flere kontroller enn det de har hatt. For hvis, og jeg understreker *hvis*, noen som behandler våpen, ammunisjon, lette og tunge kjøretøyer etc. i Forsvaret, er påvirket av et eller annet, må disse selvfølgelig lukes ut. Vi kunne også lese i Forsvarets Forum nr. 8 om soldater på skjulte narkolister. Det kunne ha vært spennende å høre hva statsråden mener om dette.

Den andre saken jeg ønsker å bruke litt tid på, er voksenopplæring. Det er selvfølgelig en viktig del av soldatenes velferdstjeneste. Men slik det fungerer i dag, har ikke alle like muligheter til å være med på dette. Det kan skyldes belastningen av vaktjeneste, det kan være ujevnt med øvelser – noen har mange og andre færre øvelser – eller annen tjeneste som gjør at det er vanskelig å være med på dette. Muligheten til å være med på dette må bedres.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Bare en kort tilleggsmerknad fra min side.

Jeg deler selvfølgelig representanten Bredvolds bekymring når det gjelder narkotikabruk i Forsvaret, hvilket jeg også sa i mitt innlegg. Når det gjelder tiltak mot narkotika, er det en egen tiltaksplan som er iverksatt, og som vil bli videreført. Forsvaret har også akkurat arrangert en stor konferanse om narkotikamisbruk blant soldater for å komme med ytterligere tiltak for fremtiden. Jeg er helt enig med representanten Bredvold i at det å være rusmiddelmissbruker ikke er forenlig med å bruke våpen. Det understreker jeg også ved å si at jeg støtter forsvarssjefens nulltoleranse.

Jeg fikk et helt konkret spørsmål knyttet til dette med brukere på skjulte lister. Det er en sak som har vært kjent gjennom media. Der vil selvfølgelig Forsvaret rette seg etter de regler for registrering som gjelder. Vi vil ta tilstrekkelig hensyn til personvern, slik at den registrerin-

gen som har funnet sted, er blitt lagt om, og det er også gjort kjent fra Forsvarets side. Her retter vi oss etter Data-tilsynets regelverk, på lik linje med alle andre. Det skulle bare mangle.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2911)

S a k n r . 2

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om årsmelding fra styret for Pensjonsordningen for stortingsrepresentanter for budsjettåret 2001 (Innst. S. nr. 191 (2001-2002), jf. Dokument nr. 9 (2001-2002))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2911)

S a k n r . 3

Innstilling fra sosialkomiteen om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om endring av protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltakelse i Fellesskapets handlingsprogram for å fremme samarbeid mellom medlemsstatene til bekjempelse av sosial utstøting (Innst. S. nr. 183 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 45 (2001-2002))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2911)

S a k n r . 4

Innstilling fra sosialkomiteen om samtykke til deltaking i ei avgjerd i EØS-komiteen om endring av protokoll 31 i EØS-avtala om deltaking for EFTA/EØS-statane i EU-programmet for Det europeiske året for funksjonshemma 2003 (Innst. S. nr. 182 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 47 (2001-2002))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2911)

S a k n r . 5

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Bendiks H. Arnesen, Aud Gaundal, Grethe Fosli og Olav Akselsen om å likestille yrkesaktive fiskere med andre yrkesaktive i samfunnet (Innst. S. nr. 163 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:57 (2001-2002))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2911)

S a k n r . 6

Innstilling fra sosialkomiteen om 1) forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim, Harald T. Nesvik og Per Sandberg om å be Regjeringen sørge for normerte

satser for omsorgslønn i alle kommuner og 2) forslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik og John I. Alvheim om å be Regjeringen sørge for å endre forskrift av 30. april 1997 nr. 0392 § 4 slik at også personer som mottar omsorgslønn unntas fra folketrygdloven § 12-12 annet ledd (Innst. S. nr. 189 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:61 (2001-2002) og Dokument nr. 8:95 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter for hver partigruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ola D. Gløtvold (Sp) (ordfører for saken): Dagsordenen gikk veldig fort i dag!

Vi har da kommet til den saken som gjelder to Dokument nr. 8-forslag – om normerte satser for omsorgslønn i alle kommuner, og om pensjon og folketrygd for dem som mottar omsorgslønn samtidig som de har folketrygd. Begge disse to forslagene er fremmet av Fremskrittspartiet, og komiteen har valgt å behandle dem under ett.

En samlet komitee understreker betydningen denne omsorgslønnsordningen har ved at de som utfører omsorgsarbeidet, gjerne gjør det i sitt eget hjem, eller i hvert fall i omsorgsmottakerens hjem, og på den måten er det den mest «naturlige» omsorg en kan ha. Den som er omsorgstrengende, kan få være i sitt hjemmemiljø, og samtidig er det en styrke for dem som må utføre dette arbeidet uansett.

Vi har sagt at denne omsorgslønningen i hvert fall bør være på linje med det som er lønnsnivået i hjemmehjelpssektoren. Det samme sier sosialministeren i brev til komiteen av 29. april i år. Så langt er komiteen samlet.

Når det gjelder å innføre normerte satser for omsorgslønningen, som forslagsstillerne foreslår, har komiteen delt seg. Et flertall bestående av Arbeiderpartiet og regjeringspartiene ber Regjeringen foreta en gjennomgang av ordningen med omsorgslønn for å se på hvordan den fungerer i dag, og på hvilke områder den bør forbedres. Dette flertallet påpeker også at en statlig refusjonsordning kan føre til uheldige vridningseffekter i forhold til hvilke typer tiltak kommunene velger å benytte seg av. Dette flertallet foreslår at Dokument nr. 8:61 vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ønsker at det utarbeides normerte satser for omsorgslønn i kommunene, og påpeker at det vil gjøre at det ikke blir så store variasjoner fra kommune til kommune når det gjelder nivået på lønnen som skal gis, og i hvor stort omfang lønnen skal gis.

Når det gjelder det andre forslaget, Dokument nr. 8:95, har Stortinget tidligere i forbindelse med behand-

lingen av Dokument nr. 8:50 for 1998-99 i Innst. S. nr. 13 for 1999-2000 sagt at vi ønsker at Regjeringen utreder konsekvensene av bortfall av 1-årsregelen for alle grupper som blir berørt av denne når det gjelder folketrygden og lønnet arbeid.

I St.prp. nr. 1 for 2001-2002 skrev Regjeringen at den vurderte å innføre en tidsbegrenset uførestønad når framtidig arbeidsevne var usikker, og at den skulle utrede dette med sikte på å legge fram en odelstingsproposisjon senest sist høst. Det har imidlertid ikke kommet noe forslag fra Regjeringen på dette området.

En samlet komite foreslår nå at det settes en grense på 1 G for inntekt utenom trygdeytelsene som en kan motta når en utfører omsorgslønnet arbeid. Det er viktig at dette kommer på plass, slik at en slipper å få et tap i pensjon som gjør at en ikke ser seg i stand til å utføre omsorgsarbeid det første året en har omsorgslønn og samtidig er uførepensjonist. Det er tungt og krevende å utføre omsorgsarbeid. Ofte er det eldre kvinner som utfører dette arbeidet, og da bør vi tilrettelegge for at det kan være mulig å kombinere uføretrygd og omsorgslønn i den grad det er ønskelig å få det til. Derfor fremmer komiteen følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for å endre forskrift av 30. april 1997 nr. 0392 § 4 slik at også personer som mottar omsorgslønn, unntas fra folketrygdloven § 12-12 annet ledd. Inntekten før det eventuelt skjer en avkortning av trygden, bør settes til 1 G. Endringen gjøres gjeldende fra 1. januar 2003.»

Komiteen viser også til at ektefelletillegget avkortes for den uføre når ektefellens/samboerens omsorgslønn utgjør mer enn 1 G. Komiteen finner dette urimelig og ber Regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en vurdering av å høyne denne grensen, slik at paret samlet kan få en rimelig inntekt.

Presidenten: Skal forslagene i innstillingen tas opp?

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg beklager, president!

Jeg tar opp de to forslagene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet som står i innstillingen.

Presidenten: Ola D. Gløtvold har tatt opp de forslagene han refererte til.

Britt Hildeng (A): Vi må konstatere at ordningen med omsorgslønn praktiseres ulikt i forskjellige kommuner. Det gjelder antallet timer som aksepteres av kommunen, så vel som nivået på timelønnen.

Arbeiderpartiet, som resten av komiteen, er opptatt av at det for variet tyngende omsorgsarbeid bør ytes mest mulig lik omsorgslønn uavhengig av hvor man bor i landet, og at omsorgslønn skal inngå som en reell del av kommunens omsorgs- og tjenestetilbud. Det er grunnlag for å forbedre ordningen med omsorgslønn, og det er grunnlag for klare retningslinjer for tilståelsen av omsorgslønn hva gjelder både omfang og nivå. Derfor ber et flertall i komiteen Regjeringen foreta en gjennomgang av

hvordan den fungerer i dag, og komme tilbake med forslag til hvordan den kan forbedres.

Arbeiderpartiet mener i denne forbindelse at en må legge til grunn at omsorgsytere må sikres en lønnsplasing på linje med det som er vanlig for hjemmehjelpere. Videre at dersom omsorgsyteren har en utdanning som gjør vedkommende spesielt kvalifisert for slikt omsorgsarbeid, må vedkommende kompenseres lønnsmessig for dette ved at lønnen settes i et rimelig forhold til omsorgsyterens kvalifikasjoner, forutsatt at omsorgsbehovet krever denne kvalifikasjonen.

Videre mener Arbeiderpartiet at det er urimelig at ektefelletillegget i folketrygden avkortes for den uføre når ektefelle eller samboers omsorgslønn utgjør mer enn 1 G. Denne grensen bør høynes. Arbeiderpartiet mener også at uførepensjonister som påtar seg omsorgsoppgaver og mottar omsorgslønn, blir likestilt med personer som har inntekt fra politiske verv eller tillitsverv i frivillige organisasjoner, slik at de blir unntatt fra bestemmelsen om ett års ventetid for å kunne få en friinntekt på 1 G uten at dette får følger for uføregraden deres.

Arbeiderpartiet er opptatt av at kommunene skal kunne ha en økonomi som gjør det mulig å løse omsorgsoppgavene så godt som mulig. Arbeiderpartiet er i den forbindelse opptatt av det samlede tilbudet og ønsker at mennesker som er avhengige av døgnkontinuerlig hjelp og pleie, skal få sin individuelle handlings- og oppfølgingsplan, som skal settes sammen av kommunene og den pleietrengende i fellesskap ut fra brukerens behov.

Omsorgslønn er aktuelt for dem som er avhengige av døgnkontinuerlig hjelp og pleie. Men en sterkt pleietrengende vil ha behov for en rekke tjenester i tillegg til privat omsorg. Vi mener at de individuelle planene må utformes på bakgrunn av den enkeltes behov, og ikke ut fra finansieringen av de ulike tiltakene. Dersom de ulike tiltakene finansieres ulikt – f.eks. ved øremerking og statlig finansiering av omsorgslønn, mens hjemmetjenesten og andre kommunale tjenester ikke finansieres på den måten – kan en få en vridning av tjenestetilbudet i retning av det tilbudet som for kommunen er billigst, men som ikke nødvendigvis er riktigst og best for brukeren. Arbeiderpartiet er derfor svært skeptisk til øremerking av ett av tiltakene, og mener at vi må se dette i en helhetlig tiltaks-kjede for den enkelte.

Arbeiderpartiet mener imidlertid at det må etableres en statlig toppfinansieringsordning for ressurskrevende brukere, slik at den enkelte kommune får tilstrekkelig økonomi for å lage et helhetlig tilbud og på den måten gi kommunene mulighet til å gi et helhetlig omsorgstilbud og innvilge omsorgslønn på et forsvarlig nivå i forhold til innsatsen. Med et slikt tilskudd vil kommunen kunne få mulighet til å gi det tilbudet som omsorgspersonen virkelig trenger, og den vil ikke bestemmes ut fra tekniske finansieringsordninger.

Harald T. Nesvik (FrP): Først må jeg få lov til å si at selv etter at saksordfører Gløtvold langspurtet inn i salen – det var sikkert fordi det gikk litt raskere enn beregnet

her i dag – holdt han et helt utmerket innlegg, som Fremskrittspartiet i denne saken absolutt kan slutte seg til.

Det er tydelig at også flertallet her nå har innsett at en del av det som gjelder omsorgslønn i Norge, har vært feilslått, eller i hvert fall at man må se på en del av ordningene på nytt igjen. Hele komiteen ønsker jo en endring i systemet, det må man si er helt åpenbart, for selv om vi i dag ikke får flertall for de normerte satsene og den statlige merfinansieringen på 50 pst., sier flertallet, bestående av Høyre, Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet, i hvert fall at man ønsker en gjennomgang av systemet med omsorgslønn for å se hvordan det fungerer. Men man er altså kritisk til den statlige medfinansieringen, som representanten Hildeng var inne på i sitt innlegg.

Det er i hvert fall en gledens dag når vi har fått fjernet en av urimelighetene når det gjelder omsorgslønn. Det gjelder 1-årsregelen, som går ut på at hvis man har omsorgsoppgaver og blir ufør, får man ett års ventetid før man slipper avkortingen i uførhetsgraden. Det er i hvert fall veldig bra at den blir fjernet.

Jeg må også knytte en liten kommentar til representanten Hildeng, som ut fra Arbeiderpartiets ståsted – jeg må bare minne om at den regjeringen som sitter nå, faktisk bare har sittet i under et år – har hatt anledning til å fremme disse forslagene tidligere, men har latt være å gjøre det. Jeg må også si til Regjeringens forsvar, selv om det ikke er min jobb å forsvare den, at selv om Stortinget nå pålegger den en del ting, er det vurderinger som Regjeringen skal foreta. Jeg håper da at statsråden – hun skal kanskje ha et innlegg her etterpå – vil sørge for at det blir forgang i dette arbeidet, slik at man kan få en bred gjennomgang av omsorgslønnsystemet med tanke på en endring for å få en bedre situasjon for dem som har behov for det.

Fremskrittspartiet har gjennom disse to forslagene forsøkt å få til en del endringer, til beste for dem som trenger omsorg. Men det gir også dem som yter omsorgen, en mulighet til å få et visst økonomisk bidrag for å yte den omsorgen som egentlig faktisk blir et kommunalt ansvar dersom det ikke er noen som kan yte omsorgen i hjemmet. Det er i den forbindelse at disse tingene er veldig viktige. Det er også viktig, som representanten Gløtvold var inne på i sitt innlegg, at det avlønningmessig er behovet til den enkelte som skal være avgjørende når det gjelder kvalifikasjonene til vedkommende som yter omsorgen. Det er derfor viktig at vi får disse tingene på plass.

Det er i hvert fall en gledens dag når vi får til noe her i dag, og jeg håper at Stortinget ved en senere anledning, etter at vurderinger er foretatt av Regjeringen, også kan ta til fornuft når det gjelder den andre biten.

Presidenten: Da flere av talerne har gitt uttrykk for overraskelse over den raske fremdriften i dagens møte, vil presidenten tillate seg å bemerke at han antar at dette er en positiv overraskelse.

Sigbjørn Molvik (SV): SVs mål er at norske kommuner skal ha et så godt utbygd pleie- og omsorgstilbud at

de som trenger det og ønsker det, kan få dette via det offentlige apparatet, i form av enten hjemmebaserte tjenester, omsorgsboliger, aldershjem eller sykehjem. Derfor er en videre utbygging både av kapasiteten og av kvaliteten på disse tjenestene en prioritert oppgave for oss. Det betyr bl.a. at vi må videreføre handlingsplanen for eldreomsorg, som nå ligger til behandling her i Stortinget. Det innbefatter både kapasiteten når det gjelder boenheter og den kvalitative opprustningen av tjenestene som Regjeringa har bebudet, og som SV støtter. For å komme nærmere alle disse målene er det derfor tvingende nødvendig at Stortinget samtidig som vi gjør dette, sørger for at kommuneøkonomien er slik at dette blir mulig. Signalene i kommuneproposisjonen er i så måte, slik SV ser det, svært negative.

Men dagens situasjon er slik at vi fortsatt er avhengig av den innsatsen som gjøres av de mange – i all hovedsak kvinner – som utfører pleie- og omsorgsarbeid for sine nærmeste i hjemmet, og som for denne innsatsen kan motta omsorgslønn. Den situasjonen vil vi ha i lang tid framover.

Nivået på omsorgslønn varierer sterkt fra kommune til kommune. SV ønsker at den samfunnsnyttige innsatsen som disse gjør, skal verdsettes på en skikkelig måte. Det betyr at de som yter den omsorgen, må sikres en lønn på linje med det som er vanlig for hjelpepleiere, som det sies i saken. Det er ikke akseptabelt at tusenvis av kvinner, ofte eldre kvinner, skal utføre til dels tungt og slitsoomt arbeid for en urimelig lav lønn. Alternativet for mange av disse kunne jo vært et «normalt» yrkesliv utenfor hjemmet, med alle de positive elementer det innebærer.

Vi mener videre at det er urettferdig og helt urimelig at lønna skal variere så sterkt fra kommune til kommune som den gjør i dag. Da er det nødvendig å sørge for at dette arbeidet blir verdsatt lønnsmessig likt, uavhengig av hvor i landet man bor. Derfor fremmer vi forslag sammen med Fremskrittspartiet og Senterpartiet om å be Regjeringa utarbeide bindende minstenormer for minstelønn.

Selv om hele komiteen i prinsippet er enige om at slike minstenormer er ønskelig, slik også Harald T. Nesvik var inne på, får forslaget dessverre ikke flertall. Flertallet viker tilbake for dette, fordi det bl.a. vil ha innvirkning på kommunenes økonomi. Ja, det vil det åpenbart ha, og derfor følger da også mindretallet opp dette ved å foreslå at staten skal delfinansiere omsorgslønna med minst 50 pst., nettopp for at Stortinget ikke nok en gang skal gjøre det som dessverre altfor ofte skjer: Stortinget ønsker forbedringer og bedre kvalitet på både dette og hint, vi gjør våre vedtak i samsvar med det, og overlater så til kommunene å gjøre jobben. For det er jo kommunene som i all hovedsak har ansvaret for å gjennomføre de forbedringer vi her i denne salen vedtar. Slik er det også i denne saken. Denne måten å gjøre det på begynner mange kommuner, ordførere og andre kommunepolitikere fra alle partier å bli ganske lei av. Derfor bør vi ikke nå sende denne regningen ut til kommunene, men ta vårt ansvar for å betale kostnadene. Det gjør altså mindretallet ved å gå inn for minst 50 pst. statlig delfinansiering.

I tillegg mener SV at det må være riktig og rettferdig at den som har en utdanning som gjør en spesielt kvalifisert for denne type arbeid, får dette kompensert lønnsmessig på en rimelig måte. Dette er også flertallet enig i.

Vi mener også at det nå er på tide å fjerne den urimeligheten som ligger i at mottakerne av omsorgslønn ikke har vært unntatt fra folketrygdloven § 12-12 annet ledd, og ønsker da at mottakere av omsorgslønn skal kunne ha en inntekt opp til 1 G før en eventuell avkorting av trygden finner sted.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Begge Dokument nr. 8-forslagene som vi behandler i dag, er fremmet av Fremskrittspartiet. Det har jeg lyst til å gi dem honnør for.

Omsorgslønn har vært en viktig sak for Kristelig Folkeparti i lang tid. Samfunnet er helt avhengig av den innsats slektninger gjør for pleietrengende familiemedlemmer.

Kommunene har i dag en lovfestet plikt til å ha lønn og avlastningstiltak for personer som har et særlig tyngende omsorgsarbeid. Lønn til pårørende som påtar seg slikt viktig, nyttig og nødvendig arbeid, er helt riktig.

Kristelig Folkeparti mener at omsorgslønn bør være mest mulig lik, uavhengig av hvor en bor i landet. Kriteriene og begrunnelsene for å få tildelt omsorgslønn bør heller ikke variere så mye kommunene imellom. Det er viktig at omsorgsytere med tilnærmet likt omsorgsarbeid behandles likt.

Det er bra at departementet har gitt tydelig signal om at nivået på timelønnen skal være på linje med det som er vanlig for hjemmehjelpere. Det er viktig at en følger opp denne uttalelsen, slik at den i praksis fungerer som veiledende retningslinjer for kommunene.

Det er positivt at Sosialdepartementet har gående et forsøksprosjekt i Stavanger, Bodø og Notodden for å se nærmere på omsorgslønn i familier med funksjonshemmede barn. Kristelig Folkeparti ser frem til resultatet fra forsøkene, som skal være ferdig i 2003.

Vi ønsker at Regjeringen skal foreta en gjennomgang av ordningen med omsorgslønn for å se hvordan denne fungerer i dag, og på hvilke områder den bør forbedres. Dette tar nødvendigvis noe tid, og vi stemmer derfor i dag imot konkrete forslag som vi i utgangspunktet er positive til, og ber om at Dokument nr. 8:61 vedlegges protokollen.

Kristelig Folkeparti støtter intensjonene i Dokument nr. 8:95 for 2001-2002, slik at også personer som mottar omsorgslønn, unntas fra folketrygdloven § 12-12 annet ledd.

Det er urimelig at uførepensjonister som påtar seg omsorgsoppgaver og mottar omsorgslønn, får ulik utbetaling avhengig av om omsorgslønnen er tilstått før eller etter en ble ufør. Vi støtter forslaget om at det settes en grense på 1 G for inntekt utenom trygdeytelsene som vedkommende mottar.

Rikstrygdeverket opplyser at det er om lag 1 200 personer som mottar uførepensjon og omsorgslønn i dag.

Jeg synes det er flott at så mange uføre bruker sine ekstra krefter til å hjelpe sine nærmeste.

Statsråd Ingjerd Schou: Omsorgslønn er, som komiteen peker på, en viktig ordning for å støtte opp om det omsorgsarbeidet som utføres av personer som står den omsorgstrengende nær. Omsorgslønn er i dag en ytelse kommunene etter en skjønsmessig vurdering kan gi, og det er riktig som komiteen peker på, at det er ulik praksis i kommunene når det gjelder omsorgslønn.

Jeg har merket meg komiteens synspunkt at omsorgslønn bør ytes mest mulig likt, uavhengig av hvor i landet man bor, og også synspunktene når det gjelder lønnsplasing. Flertallet ber Regjeringen foreta en gjennomgang av ordningen med omsorgslønn for å se på hvordan den fungerer, og på hvilke områder den bør forbedres. Jeg vil følge opp dette. I denne gjennomgangen vil jeg også vurdere nærmere de synspunkter som tas opp av mindretallet i innstillingen.

Når det gjelder Dokument nr. 8:95, er det en enstemmig komite som står bak forslaget om å endre forskriften slik at også personer som mottar omsorgslønn, unntas fra bestemmelsene i folketrygdloven § 12-12 annet ledd og anses på samme måte som ved godtgjørelse for politiske verv eller tillitsverv i organisasjoner når det gjelder unntak fra ventetidsreglene for revurdering av uførepensjon, og at det således ikke skal tas hensyn til omsorgslønn under folketrygdens grunnbeløp ved innvilgelse av uførepensjon.

Jeg slutter meg til de vurderinger komiteen legger til grunn for dette forslaget, og vil følge opp med de nødvendige forskriftsendringer.

Så til saksordfører Gløtvolds innlegg. Jeg vil bare bemerke at det var Stoltenberg-regjeringen som i St. prp. nr. 1 lovet å fremme forslag om tidsbegrenset uføretrygd, slik Sandman-utvalget foreslo høsten 2001. Denne regjeringen har tatt fatt i dette og vil om kort tid fremme et slikt forslag. Vi vil også her ta opp spørsmålet om bortfall av 1-årsregelen for alle grupper.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP): Det var gledelig å høre at statsråden i det arbeidet som skal foretas ved en gjennomgang av ordningen med omsorgslønn, også vil ta hensyn til de merknadene som mindretallet står bak i den saken. Det synes jeg er et veldig positivt signal fra statsråden.

Men etter å ha vært med på behandlingen av St. meld. nr. 4 for 2001-2002 i denne sal for en liten stund tilbake, finner jeg grunn til å spørre statsråden om fremdriften i det arbeidet som hun har tenkt å foreta i forbindelse med gjennomgangen av ordningen med omsorgslønn. Da er spørsmålet mitt: Vil dette bli en prioritert oppgave for statsråden, slik at man kan få en sak rimelig raskt til Stortinget, slik som Stortinget ønsker for å kunne fatte de nødvendige vedtak? Jeg håper at statsråden kan si noe mer om fremdriften og hvordan hun ønsker å legge vekt

på dette, slik at det ikke går vinter og vår og kanskje en ny stortingsperiode før vi får en ny sak.

Statsråd Ingjerd Schou: Til spørsmålet om dette er en prioritert oppgave, er svaret ja. Før vinter og vår kommer sommer og høst. Vi er i gang med arbeidet allerede, og jeg lover en rask fremdrift i forhold til denne viktige saken.

Ola D. Gløtvold (Sp): Først en kommentar til det jeg sa om St.prp. nr. 1 for 2001-2002. At den opprinnelig ble lagt fram av Stoltenberg-regjeringen, er riktig. Men så kom det en supplerende og korrigerende versjon fra Bondevik II-regjeringen. Der stod det intet om at man ikke hadde tenkt å legge fram en odelstingsproposisjon om dette senere på høsten, slik at det som ikke var korrigert, måtte Stortinget regne med skulle følges opp av den regjering som la fram bare en supplerende proposisjon til det som en allerede da tok utgangspunkt i.

Så har jeg lyst til å spørre statsråden om to ting. Jeg viste til at ektefelletillegget avkortet for den uføre når ektefelles eller samboers omsorgslønn utgjør mer enn 1 G. Komiteen ber samlet om at Regjeringen kommer tilbake til dette på egnet måte, slik at en kan få justert dette forholdet.

Så til slutt: Et flertall i komiteen – Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti – sier at «en statlig refusjonsordning kan føre til uheldige vridningseffekter av hvilke typer tiltak kommunene velger å benytte seg av».

Jeg vil gjerne høre hva slags typer tiltak sosialministeren mener er uheldige her i forhold til vridning – prioritert bruk eller feilprioritering av tiltaksordninger. Dette er da sagt i forbindelse med at man ikke går inn på normert sats for omsorgslønn nå.

Statsråd Ingjerd Schou: Når det gjelder det som går på ektefelletillegget, kommer jeg til å følge opp det som er komiteens innstilling. Jeg har også merket meg de synspunktene som mindretallet har, og kommer til å gjøre en vurdering som har et helhetlig preg. Vi vil altså vurdere alle forhold.

Når det gjelder det som går på uheldige vridninger – jeg tror det var det ordet representanten brukte – er det mange argumenter som taler både for og mot, men utgangspunktet er at jeg kommer til å følge opp komiteens innstilling. Jeg kommer til å ta hensyn til mindretallets vurderinger i den totale vurderingen som departementet vil gjøre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ola D. Gløtvold (Sp): I ganske rask fart, og litt heseblesende, prøvde jeg å være saksordfører for saken. Jeg har også lyst til å være litt senterpartirepresentant når det gjelder disse spørsmålene om omsorgslønn, og vil, i likhet med det jeg sa innledningsvis, si at dette med omsorgslønn er en viktig sak. Det er en sak som Senterpar-

tiet har flagget ganske høyt – første gang for mange år siden, og vi fikk ganske mye pepper for synet vårt da. Det er derfor gledelig i dag å se at det faktisk begynner å gå i riktig retning ved at et flertall her nærmer seg konstruktive ordninger for muligens noe mer statlig engasjement i omsorgslønnsammenheng, slik som bl.a. representantene Nesvik og Mølvik var inne på.

Jeg har noen kommentarer til innstillingen og det som sies der fra flertallets side, bl.a. når det gjelder dette med vridningseffekt – jeg stilte statsråden et spørsmål på det samme området, men jeg syns ikke jeg fikk noe særlig godt svar på det. Jeg syns det blir for enkelt å si at vi ikke kan gjøre statlige grep og bruke statlige refusjonsordninger, fordi det kan føre til uheldige vridninger. Representanten Hildeng var inne på det. Jeg skjønner noe av argumentasjonen til Hildeng, men det er klart at vi alle mener at det skal være et sett av tiltak her. Her har vi personlige assistenter finansiert av staten, vi har hjemmehjelpsordningen og hjemmesykepleien, og vi har statlig toppfinansiering som vi får håpe kommer etter hvert for de tyngste brukerne. Det er Hjelpemiddelsentralen som kommer inn med løsninger – også statlig finansiert. Det skal altså være et sett av løsninger, ikke minst avløsningsordninger og korttidsopphold på institusjon, slik at det kan være variasjon i hverdagen både for den som mottar omsorgshjelp, og for den som utfører omsorgsarbeidet. Så jeg syns det som sies, blir litt for lettvent.

Så har jeg lyst til å kommentere en merknad fra Høyre og Kristelig Folkeparti, hvor de peker på at

«det vil være mye arbeid knyttet til å administrere en statlig refusjonsordning».

Ja, noe arbeid vil det i hvert fall være, men det er klart at vi får minst arbeid hvis vi ikke gjøre noen ting. Så jeg syns det må være viktig å påpeke her at hvis vi ønsker å ha en god omsorgslønnsordning, og hvis vi ønsker å bistå kommunene økonomisk for at dette skal komme på plass, må vi ta det administrative arbeidet. Og jeg kan ikke skjønne at vi etablerer noen veldig stor byråkratisk ordning om staten går inn med minst 50 pst. medfinansiering på omsorgslønnsbiten.

Det er en del av disse tingene som jeg ønsker skal komme på plass.

Dessuten syns jeg det er gledelig i dag at vi i hvert fall har oppnådd noe større rettferdighet for disse omsorgslønsmottakerne – de som kanskje har utført ulønnet omsorgsarbeid lenge, som nå har fått godtgjort noe av dette arbeidet, og som ser at det blir problemer hvis dette kombineres med uførepensjon. Der har vi kommet en bra bit videre i dag.

Britt Hildeng (A): Representanten Gløtvold stilte seg noe spørrende til hvorvidt statlige finansieringsordninger ville kunne ha uheldige vridningseffekter. Vi har en lang historie på det kommunale velferdsområdet og når det gjelder tjenestetilbudet, som nettopp tilsier at ulike finansieringsformer kan føre til at vi får utviklet tjenestetilbud som ikke nødvendigvis er de beste. Vi hadde det i sin tid innenfor barnevernet, vi har det innenfor rusomsorgen – vi har det innenfor en rekke områder. Og her har også

(Hildeng)

Senterpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti en mindretallsmerknad som nettopp tilkjennegir at man kan komme til å få den type vridningseffekter. Disse partiene mener at

«omsorgslønn i større grad enn i dag bør være aktuelt for pleie og hjelp til personer som er avhengige av dette i sin hverdag og hjemmesituasjon.»

Og så kommer det som nettopp hviler på en slik erkjennelse, at det kan få vridningseffekter:

«Dette vil også kunne avhjelpe kommunen når det gjelder eldreboliger og sjukehjems plasser, og dermed spare kommunen for utgifter.»

Dette kan ikke være den målsettingen en legger til grunn for omsorgslønn. En må legge til grunn at omsorgslønn er det beste for den enkelte omsorgsperson, og derfor må den personen være i sentrum. Derfor har Arbeiderpartiet sagt at vi trenger en toppfinansiering for sterkt ressurskrevende brukere. Da kan vi lage et omsorgstilbud for den enkelte og sette den enkelte i fokus, og ikke kommuneøkonomien.

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg skal prøve å holde meg veldig saklig til det som vi driver med nå. Jeg er enig i at det kan lages ordninger som kan gi vridningseffekter, men jeg har lyst til å høre hvilke uheldige vridninger som kan komme her, og det syns jeg ikke jeg har fått høre fra noen.

Jeg er enig med representanten Hildeng i at det skal være et sett av virkemidler, og det sa jeg også i mitt forrige innlegg. Men jeg kan ikke med min beste vilje skjønne at gode ordninger som samtidig sparer samfunnet – i dette tilfellet kommunen – for ressurser, skal være uheldig. Det må jo være et godt argument for å innføre disse ordningene at det kan være innsparing på andre områder. Jeg mener ikke dermed at kommunene ikke skal ha bl.a. institusjonskapasitet – det skal de absolutt ha – med bl.a. avlastningsplasser og langtidsplasser når folk ikke lenger kan være hjemme, selv med hjemmebasert omsorg fra familie eller fra det offentlige. Det må jo være slik at vi kan ha to tanker i hodet samtidig, og at gode ordninger for den enkelte bruker samtidig kan være gode ordninger for det offentlige og være besparende i tillegg. Det er veldig viktig, syns jeg.

Og så litt til denne toppfinansieringsordningen. Den kunne regjeringen Stoltenberg og Arbeiderpartiet ha kommet med da de satt ved roret. Den kunne også andre ha kommet med på en bedre måte, bl.a. vi da vi satt ved roret, det skal jeg innrømme. Vi fikk til en ordning da, men den har aldri vært velfungerende. Før vi viser til at statlig toppfinansieringsmodell er det som skal løse alt, må vi i hvert fall ha den der. Jeg tror samtidig at statlig toppfinansieringsmodell også har sine svakheter i forhold til å inkludere alle typer tiltak. Statlig toppfinansiering vil bare være for dem som er i en veldig tung pleie-situasjon, og dermed må vi ha noe også for de som bl.a. kan være hjemme lenger med en statlig medfinansiering på omsorgslønnsbiten. Det er ikke alltid tunge brukere,

men det er brukere som i stor grad kan klare seg selv, hvis de får noe hjelp fra både familie og offentlig sektor.

Presidenten: Presidenten vil anta at det er adgang til å ha et ubegrenset antall tanker i hodet samtidig.

Flere har ikke bedt om ordet, og dermed er debatten i sak nr. 6 avsluttet.

(Votering, se side 2911)

S a k n r . 7

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Harald T. Nesvik og Lodve Solholm om at det skal fremmes nødvendige lovendringer slik at vin og sterkøl kan selges i dagligvareforretninger og i spesialforretninger, og forslag fra stortingsrepresentant Jan Simonsen om at alkoholloven endres slik at all vin og sterkt øl kan selges i vanlige butikker (Innst. S. nr. 192 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:66 (2001-2002) og Dokument nr. 8:96 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter for hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil tre minutter.

– Det anses vedtatt.

Sigbjørn Molvik (SV) (ordfører for saken): Den saken vi nå har til behandling, har sin bakgrunn i to Dokument nr. 8-forslag, med svært likt innhold og med de samme intensjonene – det gjelder Dokument nr. 8:66 og Dokument nr. 8:96, som presidenten nå nettopp refererte. Sosialkomiteen har derfor valgt å behandle disse to Dokument nr. 8-forslagene under ett med felles merknader og felles innstilling. Begge forslagene har som intensjon å endre loven slik at salg av sterkøl og vin skal bli tillatt i dagligvareforretninger og spesialforretninger, og ikke som i dag bare omsettes gjennom Vinmonopolets utsalg.

Et bredt flertall i komiteen – alle partier unntatt Fremskrittspartiet – er uenige i en slik lovendring og fremmer derfor forslag i innstillinga om at de to Dokument nr. 8-forslagene blir avvist.

Jeg skal redegjøre for flertallets syn og begrunnelsene for dette flertallets innstilling, og regner da med at representanter for mindretallet i debatten vil redegjøre for sitt syn.

Flertallet ønsker å opprettholde en ordning med et statlig vinmonopol når det gjelder omsetning og salg av drikkevarer med alkoholinnhold over 4,75 pst. Etter flertallets syn er det den beste måten å ivareta både hensynet til en alkoholomsetning i strengt kontrollerte og ordnede former og tilgjengeligheten til lovlige alkoholholdige drikkevarer på. Dette er heller ingen særnorsk ordning, slik det blir framholdt i et av Dokument nr. 8-forslagene,

og jeg vil vise til at både Sverige og Finland har lignende ordninger.

Som saksordfører er jeg glad for at denne saken viser en svært bred politisk oppslutning om den statlige vinmonopolordninga Norge har, og at den skal fortsette også framover.

Flertallet mener at ordninga med vinmonopol på en god måte har ivaretatt målsettinga når det gjelder kontroll med omsetning av alkohol. Men det betyr ikke at flertallet er ukjent med at det foregår en til dels betydelig ulovlig omsetning av alkohol, spesielt knyttet til hjemmebrenning og smugling av alkohol. Og flertallet er oppatt av å få til en reduksjon både i den ulovlige produksjonen og i den ulovlige omsetningen av alkohol. Men flertallet tror ikke at å tillate sterkøl og vin solgt i vanlige butikker vil være et egnet virkemiddel for å komme hjemmebrenning og spritsmugling til livs. Heller ikke grensehandelen mot Sverige, som angis som en av grunnene for Dokument nr. 8-forslagene, tror flertallet blir redusert i særlig grad ved at det blir anledning til å kjøpe sterkøl og vin i butikkene i Norge.

Den kanskje viktigste årsaken både til hjemmebrenning, smugling og økende grensehandel er at prisen på alkohol er relativt høy i Norge sammenlignet med mange andre land. I de to Dokument nr. 8-forslagene er det imidlertid ikke fremmet noe forslag knyttet til prisnivået på alkohol i Norge, og flertallet har derfor valgt ikke å gå nærmere inn på denne problemstillinga i denne saka. Det spørsmålet får – for å holde seg til en nærliggende terminologi – bli en annen skål!

Flertallet er oppatt av at vi gjennom vinmonopolordninga skal ha god tilgjengelighet til lovlige alkoholvarer, samtidig som vi ivaretar kravet om begrenset og kontrollert omsetning. Bakgrunnen for det er en bekymringsfull økning i alkoholbruken, ikke minst blant unge. Og flertallet erkjenner at det er en sammenheng mellom økt tilgjengelighet, økt bruk og økt misbruk.

Det er viktig for å beholde Vinmonopolet som et viktig alkoholpolitisk instrument at ordninga har en så høy oppslutning i befolkninga som mulig. Derfor er det også for Vinmonopolet viktig å framstå med stor troverdighet og kompetanse og kunne betjene kundene sine på en god måte innenfor de rammer de er gitt av myndighetene. Flertallet er derfor fornøyd med den måten Vinmonopolet de siste åra bevisst har satset på å videreutvikle sin fagkompetanse og service overfor publikum på. Forbrukerundersøkelser viser at Vinmonopolet scorer høyt hos forbrukerne nettopp på disse områdene. På denne måten bidrar Vinmonopolet til å styrke tilliten til ordninga i det norske samfunn.

For å oppsummere: Flertallet mener at å tillate vin og sterkøl solgt i dagligvarebutikker og spesialbutikker vil bety en radikal utvidelse av tilgjengeligheten til sterkere alkoholholdige drikkevarer, både når det gjelder utsalgssteder, og når det gjelder åpningstid. Flertallet ønsker ikke dette. Videre vil en slik ordning bety en kraftig svekkelse av kontrollen med omsetning av slike varer. Denne kontrollen ivaretas etter flertallets oppfatning best gjennom en vinmonopolordning. Derfor ber flertallet om

Stortingets tilslutning til at de to Dokument nr. 8-forslagene blir avvist, og innstillinga er dermed anbefalt.

Bent Høie (H): Konklusjonen i de to Dokument nr. 8-forslagene er i samsvar med Høyres program. Når Høyre i dag allikevel vil stemme imot forslagene, er dette knyttet til at dette er et standpunkt som ikke er i samsvar med Sem-erklæringen og ikke i samsvar med Regjeringens politikk. Dette er derfor et eksempel på en av de sakene hvor Høyre har oppgitt sitt særstandpunkt for å etablere et samarbeid der vi mener vi får betydelig gjennomslag for de viktigste delene av vår politikk. Og det er en vurdering som det ikke virker som om Høyres landsmøte var noe særlig uenig i.

Jeg vil derfor ikke argumentere imot selve konklusjonen i forslagene, men vil peke på en del av begrunnelsen som jeg syns er spesiell. Det vises bl.a. til grensehandel, og at en i hovedsak har grensehandel mot landene Sverige og Danmark. Men som de fleste kjenner til, har Sverige tilsvarende regelverk i sitt land, og dermed kan ikke det være en grunn til at nordmenn reiser til Sverige for å handle. Jeg tror heller neppe at noen tar fergen til Danmark for å ha gleden av å kjøpe vin og sterkøl i butikk. Når det gjelder argumentasjonen i tilknytning til EU, er det også vist til at det er EU-land som har tilsvarende lovverk.

En er også bekymret i forhold til sterkølets posisjon. Det er åpenbart at det å lansere vin i butikk ville ført til at den norske tradisjonen i forhold til øl sannsynligvis hadde blitt svekket.

Harald T. Nesvik (FrP): Det er et par kommentarer som jeg blir nødt til å knytte til foregående talers innlegg. Det vises til svenskehandelen. Det er riktig at svenskehandelen ikke går ned bare på grunn av forslaget. Det må gjøres i kombinasjon med at alkoholavgiftene går ned, og også med det tilgangsmessige, at vin kan selges i butikk.

Representanten viser til at man her bryter med Høyres program. Ja, man gjør det, det er helt korrekt. Jeg tok med meg Høyres stortingsvalgprogram, fordi jeg trodde at når man går til valg på en ting og til og med skriver det i stortingsvalgprogrammet, er det i hvert fall meningen å holde det. Her skriver Høyre:

«Høyre mener det bør være samme tilgjengelighet for vin som for øl, og vil tillate salg av vin og sterkøl i dagligvarebutikkene. Kommunene må få tilbake retten til å bestemme skjenketider for alkoholholdig drikke uten å være bundet av tidsrammer fastsatt av Stortinget.»

Når det gjelder det siste: jf. den saken som Høyre stemte imot for en liten stund tilbake, som gjaldt utvide- de åpningstider.

Dette forslaget dreier seg om en justering av dagens vinmonopolordning og slik at Norge får et lovverk som er mer i tråd med det man har i resten av Europa. Det er to unntak – det er helt riktig. Det er EU-landene Sverige og Finland. Jeg tror nok personlig at vi om ikke så veldig mange år også vil se en endring i holdningene i disse landene.

Det vises til Vinmonopolets kontrollfunksjon og den gode jobben som de gjør. Men gjør man egentlig det? Kan man si at man har en god kontrollfunksjon når bortimot 40–50 pst. av alkoholomsetningen i Norge skjer illegalt, enten via smugling eller via hjemmebrenning? Da stiller jeg meg spørsmålet om man virkelig har den gode kontrollen som enkelte hevder at man har.

Så var representanten fra SV, Sigbjørn Molvik, oppe her og viste til at hvis man øker tilgjengeligheten, får man økt misbruk. Da er det interessant at det samme partiet for en liten stund tilbake ville opprette polutsalg på servicekontorene i kommunene. I tillegg er man med i flertallet som ønsker å se på ytterligere tiltak for at Vinmonopolet skal kunne omsette sine varer. Fører ikke det til mer misbruk i henhold til representanten Molviks syn?

Illegal omsetning er et problem. For å hindre illegal omsetning vil dette forslaget kunne være til hjelp, fordi man da i hvert fall er sikret at denne typen varer faktisk er tilgjengelig der man selger også andre typer varer til konsumpsjon. Så i den forbindelse vil man kunne påvirke, i hvert fall vil man få gitt de personene som ønsker å handle lovlig, muligheten til det. Det er faktisk i en rekke kommuner i dag mye enklere å få tak i illegale produkter enn det er å få tak i lovlig omsettelige varer i dette landet.

Flertallet bruker en argumentasjon som går på at økt tilgjengelighet er en utfordring. Men man går jo med åpne øyne inn for at Vinmonopolet skal kunne selge varene sine over Internett, og at de skal utdeles på postkontoret – ja til og med av landpostbudet. Da er spørsmålet mitt: Hva er det som er så mye verre med at kunden selv kan få lov til å plukke varene og kjøpe dem i dagligvarehandelen?

Handelslekkasjen var jeg inne på, men en liten kommentar til: Det er jo interessant og litt morsomt å se av merknadene at også Kristelig Folkeparti faktisk åpent innrømmer – og man skulle tro at man til og med ønsker å gjøre noe med det, det vil jo vise seg senere – at prisnivået, avgiftsnivået i Norge på alkohol, er det som fører til bl.a. handelslekkasjen til Sverige. Man har jo hardnakket tidligere hevdet at det i veldig liten grad er alkoholavgiften som er årsaken, men heller andre varer. Så i den forbindelse synes jeg det er positivt at Kristelig Folkeparti nå åpent innrømmer at handelslekkasjen faktisk også i stor grad skyldes alkoholavgiftene.

Så vil jeg minne om ESA-dommen, som faktisk innebærer – og statsråden har jo også tidligere varslet at man må følge opp den biten – at når det gjelder cider og vin med alkoholstyrke på inntil 4,75 pst., skal det kunne selges i butikk. Da tror jeg ikke det tar mange årene før også flertallet i denne sal faktisk vil ha en tilnærming til Europa når det gjelder dette. Det er jo et uttalt ønske fra befolkningen når det gjelder spørsmålet om hvor vin skal selges, at det skal skje i butikkene.

Jeg tar helt avslutningsvis opp Fremskrittspartiets forslag, som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Harald T. Nesvik har tatt opp det forslag han refererte til.

Magne Aarøen (KrF): Fyrst vil eg gje honnør til saksordføraren for med eit godt arbeid å ha samla eit breitt tverrpolitisk fleirtal bak denne viktige innstillinga. Den handlar i hovudsak om to ting: Den handlar om Vinmonopolet si stilling, og den handlar om om ein skal gjere alkoholhaldig drikk tilgjengeleg for vanleg butikksal. Vinmonopolet si oppgåve er å avgrense og kontrollere, og då er det gledeleg at ein har denne breie politiske semja, der partia står i lag, med unntak av Framstegspartiet, som har sin eigen agenda her.

Vi har eit aukande rusproblem i samfunnet, og Kristeleg Folkeparti har gong på gong peika på at det er to ting som i hovudsak tel. Det er pris og tilgjenge. Såleis kan det ikkje sjokkere representanten Nesvik særleg om vi er så ærlege at vi innrømmer at prisen også har noko med grensehandelen å gjere. Det kan ikkje vere store sensasjonen, utan at vi dermed seier at vi vil redusere prisen fordi vi har overdriven tru på at det åleine hindrar det.

Fleirtalet går ikkje inn på prisproblematikken i denne samanheng, så eg skal i så måte la resten av det liggje. Men eg vil sitere eit viktig avsnitt frå fleirtalsmerknadene i innstillinga:

«Flertallet mener at å tillate vin og sterkøl solgt i dagligvareforretninger og i spesialforretninger vil bety en radikal utviding av tilgjengeligheten til sterkere alkoholholdige drikkevarer – både når det gjelder antallet utsalgssteder, og når det gjelder åpningstid. Flertallet ønsker ikke dette.»

Kristeleg Folkeparti vil for sin del bidra aktivt framover med å setje rusproblema i fokus, slik vi har gjort i alle tider, og vi ynskjer tiltak for å redusere problema i samfunnet samstundes som vi fokuserer mykje på å hjelpe dei som er komme ut i problem. Det er to sider av same sak, og Kristeleg Folkeparti har hjarte for begge, på same måten som den regjeringa vi støttar.

Som ein kommentar til representanten Nesvik si høgtlesing av Høgre sitt program – Høgre kan naturlegvis forsvare seg sjølv – må eg jo seie at ein kunne oppfatte Nesvik slik at dersom dei har eit samarbeid med nokon, og vert samde om noko, vil deira enkelte programpostar ha forkøyrersrett framfor det dei er samde i. Eit samarbeid er slik at ein gjev og tek – vinn somme tider, tapar somme tider – og det er det som er konsekvensen av samarbeidet mellom Høgre og Kristeleg Folkeparti. Det er openbert for alle at vi er samde i nokre saker og usamde i andre, og denne saka har vi arbeidd oss fram til semje i. Det står det respekt av i norsk politikk – vi burde kanskje i enda større grad kunne samarbeide på tvers av fleire parti for å oppnå gode resultat.

Ola D. Gløtvold (Sp): Noen ganger er det litt befriende og ganske tilfredsstillende å kunne gå på talerstolen her uten manuskript og si at det føles både viktig og riktig å høre til et bredt flertall i denne salen. I disse sakene her synes jeg det er ganske tilfredsstillende. Jeg tror at kampen mot rusmiddelmissbruk er en så viktig sak for oss og for samfunnet at det er bra at vi står samlet – på bred basis – i Det norske storting omkring dette. Så får vi oppleve noen populistiske utspill en gang iblant om dette

med økt tilgjengelighet osv. Jeg synes i hvert fall at det er et dårlig argument for disse to forslagene som vi behandler i dag, at kontrollen med omsetning av alkohol har spilt fallitt, og derfor må vi begynne å omsette øl og vin i butikk. Det er å utvide tilgjengeligheten til alkohol, både i tid og rom, på en slik måte at vi i hvert fall får store problemer med en skjerpet kontroll av omsetningen. Derfor synes jeg det er bra at vi har et bredt flertall her. Jeg synes også det er bra at vi har naboland som vi kan sammenligne oss med, og jeg håper at ordningene i disse nabolandene blir opprettholdt lenge, selv om disse to landene er medlemmer av EU.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sigbjørn Molvik (SV): Til innlegget fra Harald Nesvik, som harselerte over at SV har vært med på forslag som vil øke tilgjengeligheten til alkohol: Det kan ikke komme som en overraskelse at det er slik. For det er jo slik at alkohol er en lovlig vare i Norge. Den er lov å kjøpe, og den er lov å selge. Vi erkjenner at det er et spenningsfelt mellom det å ha en rimelig god tilgjengelighet og det å ha en omsetning i best mulig kontrollerte former. Vi mener at vinmonopolordninga er best for å ivareta disse to hensynene, men vi erkjenner at lettere tilgjengelighet kan medføre en økt risiko for misbruk.

Det som virkelig er oppsiktsvekkende, er jo at Fremskrittspartiet ikke ser denne sammenhengen. De kan altså ikke være med på en merknad der flertallet sier at man ser at økt tilgjengelighet kan medføre en økt risiko for misbruk. Det er det som er oppsiktsvekkende.

Harald T. Nesvik (FrP): Det er ikke det at man ikke ser sammenhengen mellom økt tilgjengelighet og en viss grad av økt forbruk, men det har litt med måten man henviser til dette på. Og da vil jeg stille representanten Molvik et spørsmål tilbake. Øl med et alkoholinnhold på inntil 4,75 volumprosent kan selges i butikk. Men hvis man får en øltype, altså en såkalt sterkøltype, som har et alkoholinnhold på 5,5–6 volumprosent, skal denne selges i Vinmonopolets utsalg. Og slik jeg har forstått begrunnelsen, mener man altså at dersom sterkøl omsettes i dagligvarehandelen, medfører det økt tilgjengelighet, økt forbruk og økte skader. Da er spørsmålet mitt: Mener virkelig representanten Molvik at problemstillingen i forhold til *hvor* man får selge sterkøl, er relevant, og at det nødvendigvis medfører økt forbruk og økte skader? Det selges jo vanlig øl i butikken.

Jeg tror representanten fra Kristelig Folkeparti var inne på at dette er en sak som går på om man skal gjøre alkoholsalg lovlig i dagligvarehandelen. Det er ikke *om* man skal gjøre det, det er snakk om, men hvilke typer alkohol som skal kunne selges lovlig i dagligvarehandelen. Øl selges jo der allerede. Og man skal jo nå begynne å selge vin i butikkene, så lenge alkoholprosenten er på under 4,75. Det er altså måten debatten vinkles på fra Molviks side, denne gangen som forrige gang, som jeg reagerer på.

Og når det gjelder forebyggende arbeid er vi alle sammen enige om viktigheten av det. Det var vi inne på forrige gang Stortinget behandlet dette. Der påpekte nettopp alle partier at forebygging var viktig, og at det måtte settes inn en betydelig innsats på det området.

Sigbjørn Molvik (SV): Omsetning av alkohol er, som jeg sier, et ikke enkelt håndterbart politisk område, fordi vi erkjenner – som flertallet sier, og som Fremskrittspartiet er uenig i – at det er en sammenheng mellom økt tilgjengelighet og faren for misbruk. Man kan altså få økt bruk, og dermed også økt misbruk. Og det er i dette spenningsfeltet vi da mener at salg av svakere øltyper kan skje i butikken. Men vi var f.eks. ikke med på det forslaget som Fremskrittspartiet hadde her i Stortinget tidligere, om at man skulle utvide åpningstidene i butikkene for salg av øl.

Vi mener at Vinmonopolets ordninger er de som på best måte ivaretar muligheten for folk til å skaffe seg lovlig alkoholvarer, samtidig som denne ordningen ikke i for stor grad fører til de problemene som vi vet alkoholen medfører.

Og når det gjelder forebyggende arbeid i forhold til rusmisbruk, så er vi selvfølgelig opptatt av det, men vi kan ikke gjøre det på en sånn måte at vi i det ene øyeblikk sier at vi er for forebyggende arbeid, og i det neste setter i verk tiltak som gjør at tilgjengeligheten økes, ikke bare marginalt, men veldig kraftig. Det kan ikke vi være med på, slik Fremskrittspartiet er.

Magne Aarøen (KrF): Har eg uttalt at dette gjeld sal av alkoholhaldig drikk og ikkje type alkoholhaldig drikk, er eg lei for det, og korrigerer det med dette.

Men eg vil gjerne stille eit spørsmål til representanten Nesvik. Eg høyrer ofte at han viser til forskning. På dette området har vi ei eintydig, sterk og klar forskning over år som viser at dei to hovudtinga som verkar på forbruk og deretter skadar, er pris og tilgjengelegheit. Mitt enkle, einfaldige spørsmål er: Trur ikkje Framstegspartiet på dette, eller vil dei ikkje ta det innover seg fordi det er i strid med deira politikk? Kva er det som er grunnen til dette, for dette er jo eit parti som på andre sosiale område har eit sterkt og godt engasjement, som eg kan gje mykje ros til? Men på dette området synest det som om ein knip igjen øyre og auge. Dersom eg kunne få ei forklaring på det som gjorde at eg skjønnte det, hadde det vore bra.

Presidenten: Representanten Nesvik har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

Harald T. Nesvik (FrP): Fremskrittspartiet ser det for det første som en smart og fornuftig ting å gjøre å vri alkoholforbruket over fra sterkere til svakere typer drikk. Dette er et forslag som kan medvirke til det, for etter dette forslaget vil tilgjengeligheten til de svakere alkoholholdige drikkene øke, mens de sterkere alkoholholdige drikkene som brennevin fortsatt omsettes gjennom det samme systemet.

Den andre varianten, som også Kristelig Folkeparti har vært med på, er å senke avgiftene nettopp for å kunne redusere en del av den illegale virksomheten som skjer. Vi ser salg av disse varene i butikk i sammenheng med det som har med illegal virksomhet å gjøre, og vi ønsker å gjøre det samtidig som vi vil senke avgiftene på denne typen alkohol for også på det området å få en positiv effekt ut av dette. Denne saken dreier seg altså ikke om hvorvidt alkoholholdige drikker skal selges i butikk. Saken dreier seg om *hva slags* alkoholholdige drikker som skal selges i butikk. Her er det snakk om vin. Øl selges der allerede.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til er sak nr. 7.

(Votering, se side 2912)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er Stortinget rede til å gå til votering i sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 5 (2001-2002) – om Ombudsmanns-nemnda for Forsvarets innberetning om virksomheten i tiden 1. januar – 31. desember 2001 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 9 (2001-2002) – Årsmelding fra styret for Pensjonsordninger for stortingsrepresentanter for budsjettåret 2001 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at Norge deltar i en beslutning i EØS-komiteen om endring av protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltakelse i Fellesskapets handlingsprogram for å fremme samarbeid mellom medlemsstatene til bekjempelse av sosial utstøting.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget gjev sitt samtykke til at Noreg tek del i ei avgjerd i EØS-komiteen om endring av protokoll 31 i EØS- avtala om deltaking for EFTA/EØS-statane i EU-programmet for Det europeiske året for funksjonshemma 2003.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget ber Regjeringen utrede forslag til endringer i regelverket for folketrygden slik at det sosiale sikkerhetsnettet som folketrygden representerer, organiseres og finansieres på samme måte for fiskere og fangstfolk som for andre arbeidstakere.

Dette utredningsarbeidet sees i sammenheng med den utredningen som er satt i gang angående pensjonsordning for fiskere.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Ola D. Gløtvold satt frem to forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide bindende normerte satser for omsorgslønn i kommunene innen utgangen av 2002.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for statlig medfinansiering av omsorgslønnsordningen med minimum 50 prosent av lønnskostnadene i forbindelse med statsbudsjettet for 2003.»

Det votes over disse forslagene.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 56 stemmer mot og 37 stemmer for forslagene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

(Voteringsutskrift kl. 11.33.04)

Oddbjørg Aurdal Starrfelt (A) (frå salen): Eg stemte feil.

Presidenten: Det må kunne rettes opp ved å forskyve stemmetallene med 1. Forslagene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er da med 57 mot 36 stemmer ikke bifalt.

Komiteen hadde innstillet:

I

Dokument nr. 8:61 (2001-2002) – forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim, Harald T. Nesvik og Per Sandberg om å be Regjeringen sørge for normerte satser for omsorgslønn i alle kommuner – vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen sørge for å endre forskrift av 30. april 1997 nr. 0392 § 4 slik at også personer som mottar omsorgslønn, unntas fra folketrygdloven § 12-12 annet ledd. Inntekten før det eventuelt skjer en avkortning av trygden, bør settes til 1G. Endringen gjøres gjeldende fra 1. januar 2003.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Harald T. Nesvik satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen å fremme forslag til nødvendige lovendringer slik at det blir tillatt å selge vin og sterkøl i dagligvareforretninger og i spesialforretninger.»

Det voteses alternativt mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet.

Komiteen hadde innstillet:

I

Dokument nr. 8:66 (2001-2002) – forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Harald T. Nesvik og Lodve Solholm om at det skal fremmes nødvendige lovendringer slik at vin og sterkøl kan selges i dagligvareforretninger og i spesialforretninger – avvises.

II

Dokument nr. 8:96 (2001-2002) – forslag fra stortingsrepresentant Jan Simonsen om at alkoholloven endres slik at all vin og sterkt øl kan selges i vanlige butikker – avvises.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 74 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 11.34.10)

S a k n r . 8

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 11.35.
